

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 408/2010-87

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 16. júna 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Jána Lubyho v konaní o sťažnosti obchodnej spoločnosti P., a. s., B., zastúpenej Advokátskou kanceláriou T., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom konateľa a advokáta Mgr. T. K., vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 392/2007 z 23. marca 2009, za účasti Krajského súdu v Bratislave a vedľajšieho účastníka JUDr. Š. H., takto

r o z h o d o l :

1. Základné práva obchodnej spoločnosti P., a. s., podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 392/2007 z 23. marca 2009 p o r u š e n é b o l i .

2. Rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 392/2007 z 23. marca 2009 v časti jeho výroku, v ktorom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava I sp. zn. 19 C 139/2005 z 18. júna 2007, že „Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu

nemajetkovej ujmy 1 000 000 Sk v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku“, a v časti jeho výroku, že „Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi trovy odvolacieho konania v sume 2 272,37 € do rúk advokátky JUDr. E. L.“, z r u š u j e a v e c v r a c i a Krajskému súdu v Bratislave, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný zaplatiť náhradu trov konania obchodnej spoločnosti P., a. s., v sume 457,44 € (slovom štyristopäťdesiatšedem eur a štyridsaťštyri centov) na účet Advokátskej kancelárie T., s. r. o., B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti sťažovateľa n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením sp. zn. I. ÚS 408/2010 z 10. novembra 2010 prijal na ďalšie konanie sťažnosť spoločnosti P., a. s., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jej základných práv zaručených čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozsudkom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 6 Co 392/2007 z 23. marca 2009 (ďalej len „rozsudok z 23. marca 2009“).

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ vystupoval v procesnej pozícii odporcu v konaní o ochranu osobnosti vedenom Okresným súdom Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 19 C 139/2005. Navrhovateľom v tomto konaní bol JUDr. Š. H. (ďalej len „navrhovateľ“), ktorý sa žalobou o ochranu osobnosti domáhal zaplataenia nemajetkovej ujmy v sume 1 000 000 Sk a uverejnenia ospravedlnenia v denníku S.

Sťažovateľ ako vydavateľ denníka S. uverejnil 28. februára 2005 v tomto denníku článok, ktorý pozostával z častí s názvom „*Sudcovia, čo súdili za prejavy viery, sa neospravedlnili*“, ďalej „*Súdy sa minulosti ešte nezabavili*“, „*Prípady ľudí stíhaných pre*

náboženstvo“ a „Exminister Č. si pamätá len jednu potrestanú sudkyňu“, ktorý obsahoval kritické vyjadrenie „nedávny predseda Najvyššieho súdu Š. H. odsúdil ešte ako okresný sudca v roku 1985 na 28 mesiacov nepodmienečne katolíckeho kňaza B. C. J.“ (ďalej len „článok“).

V žalobe o ochranu osobnosti navrhovateľ tiež namietal, že v denníku S. z 28. februára 2005 bolo na 4. strane uvedené hodnotenie: *„nedávny predseda Najvyššieho súdu SR Š. H. v minulom režime v rozpore s platnou ústavou sa podieľal ako sudca na vrchole štátomocenskej pyramídy na prenasledovaní nevinných ľudí, ich odsúdením za prejavy viery, a teda ani v minulosti sa nesprával tak ako od sudcu spoločnosť očakáva a že taký človek ako žalobca by v nových demokratických pomeroch nemal robiť sudcu.“*

Okresný súd rozsudkom sp. zn. 19 C 139/2005 z 18. júna 2007 (ďalej len „rozsudok z 18. júna 2007“) uložil sťažovateľovi povinnosť uverejniť v denníku S. text ospravedlnenia navrhovateľovi a povinnosť zaplatiť mu 1 000 000 Sk ako náhradu nemajetkovej ujmy.

Po podaní odvolania sťažovateľom krajský súd rozsudkom z 23. marca 2009 zmenil rozsudok z 18. júna 2007 tak, že späťvzatie návrhu vo výroku *«V sprievodnom texte podľa obsahu článku pod názvom „Sudcovia, čo súdili za prejavy, sa neospravedlnili“ denníka S. uverejneného v pondelok 28. februára 2005 bolo na titulnej strane a na strane 4 bolo uvedené i to, že nedávny predseda Najvyššieho súdu SR Š. H. v minulom režime v rozpore s platnou ústavou sa podieľal ako sudca na vrchole štátomocenskej pyramídy na prenasledovaní nevinných ľudí, ich odsúdením za prejavy viery, a teda ani v minulosti sa nesprával tak ako od sudcu spoločnosť očakáva a že taký človek ako žalobca by v nových demokratických pomeroch nemal robiť sudcu»* pripustil, rozsudok súdu prvého stupňa v tejto časti zrušil a konanie zastavil. Krajský súd súčasne rozsudok z 18. júna 2007 vo zvyšnej časti potvrdil.

Sťažovateľ v sťažnosti uviedol, že *„jeho právo na súdnu ochranu bolo porušené nakoľko súdy porušili právo na spravodlivý proces pretože:*

a) rozhodnutie súdu nebolo dostatočne odôvodnené,

- b) sa súde nevyšporiadali s obranou sťažovateľa,
- c) súde porušili základné princípy OSP, keď neskúmali pasívnu legitímáciu sťažovateľa“.

Za nedostatočné považuje sťažovateľ odôvodnenie rozsudku z 23. marca 2009, z ktorého nie je zrejmé odôvodnenie právneho názoru krajského súdu. Sťažovateľ v článku uviedol, že „nedávny predseda Najvyššieho súdu Š. H. odsúdil ešte ako okresný sudca v roku 1985 na 28 mesiacov nepodmienečne katolíckeho kňaza B. C. J.“. Rozsudkom krajského súdu v spojení s rozsudkom okresného súdu bol sťažovateľ zaviazaný ospravedlniť sa navrhovateľovi za uverejnený text „nedávny predseda Najvyššieho súdu Š. H. v minulom režime odsúdil za prejavy viery ešte ako okresný sudca v roku 1985 na 28 mesiacov nepodmienečne katolíckeho kňaza B. C. J.“. Z uvedeného podľa sťažovateľa nie je zrejmé, ako mohlo dôjsť k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa výrokom, ktorý sa v texte článku nenachádzal.

Podľa sťažovateľa ani priznaná peňažná náhrada nemajetkovej ujmy nemá podklad vo vykonanom dokazovaní, „a to najmä preto, že súd nezistil, že dôstojnosť, vážnosť JUDr. Š. H. bola v spoločnosti v značnej miere znížená“.

Konajúce súde sa podľa sťažovateľa tiež nevyšporiadali s jeho obranou v konaní. Sťažovateľ v konaní argumentoval, že vyjadrenie „Sudcovia, čo súdili za prejavy, sa neospravedlnili“ je hodnotiacim úsudkom nepodliehajúcim testu pravdivosti, a preto konajúce súde mali zisťovať, či je možné logickým úsudkom dospieť k uvedenému názoru. Súde podľa sťažovateľa v konaní tiež „nezistili ústavné predpoklady obmedzenia slobody prejavu a to existenciu opatrenia stanoveného zákonom, ktoré je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na ochranu jedného z vymedzených legitímnych cieľov, primeranosť sledovanému účelu“.

Sťažovateľ v sťažnosti poukázal aj na skutočnosť, že konajúce súde neskúmali jeho pasívnu legitímáciu v konaní. Podľa sťažovateľa môže súd zaviazat' na plnenie iba osobu, ktorá je nositeľom hmotnoprávnej povinnosti, a keďže sa v článku „nenachádzal výrok,

ktorý bol deklarován ako neoprávnený zásah do cti, dôstojnosti a vážnosti JUDr. Š. H., nemohla sťažovateľovi vzniknúť hmotnoprávna povinnosť ospravedlniť sa, resp. poskytnúť JUDr. Š. H. náhradu nemajetkovej ujmy. Ak táto povinnosť nevznikla, nemohol byť sťažovateľ v spore pasívne legitimovaný.“

Porušenie slobody prejavu podľa čl. 26 ods. 1, 2 a 4 ústavy sťažovateľ zdôvodnil tvrdením o arbitrárnosti a ústavnej neudržateľnosti rozsudku z 23. marca 2009, v ktorom krajský súd *„neosvedčil splnenie podmienok pre obmedzenie slobody prejavu“*. Podľa sťažovateľa krajský súd *„mal svojím rozhodnutím nájsť a zadefinovať rovnováhu, primeranosť medzi právom podľa čl. 26, ústavne konformnými možnosťami jeho obmedzenia a právom vyplývajúcim z čl. 19 Ústavy. Krajský súd v Bratislave však v konečnom rozhodnutí bez zjavného dôvodu, ústavne nekonformným spôsobom priorizoval právo na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena pred právom sťažovateľa na slobodu prejavu.“*

V danej kauze neboli podľa sťažovateľa splnené podmienky na obmedzenie slobody prejavu tak, ako ich vypočítava čl. 26 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 13 ods. 4 ústavy. *„Konajúce súdy ich existenciu zväčša neposudzovali a tam, kde test ústavnej konformity obmedzenia práv vykonali sú ich závery nesprávne, negujúce podstatu a zmysel práva na slobodu prejavu.“*

Uvedený záver sťažovateľ konkretizoval týmito tvrdeniami:

a) Rozsudok z 23. marca 2009 nie je opatrením stanoveným zákonom, pretože *„v konaní nebolo preukázané, že dôstojnosť a vážnosť JUDr. Š. H. v spoločnosti bola publikovaním predmetného článku dotknutá. Súdy tak nezistili prvý predpoklad možnosti prijať opatrenie, ktorým možno slobodu prejavu obmedziť... Súdy oprávnenosť, resp. neoprávnenosť zásahu neskúmali. Ak by súdy neoprávnenosť zásahu skúmali, museli by dokazovaním zisťovať, či hodnotiaci úsudok napĺňa predpoklady neoprávnenosti. Súdy sa však zamerali na dokazovanie nepravdivosti výroku, ktorý v článku nikde nebol uvedený... Sťažovateľ namieta, že zverejnenie článku nie je neoprávneným zásahom do práv JUDr. Š. H. a preto neexistuje opatrenie, ktorým možno obmedziť slobodu prejavu. A teda ak by súdy*

postupovali súladne s Ústavou zistili by, že nie sú dané predpoklady na prijatie opatrenia, ktorým možno slobodu prejavu obmedziť a žalobu by zamietli. “.

b) Nemôže byť nevyhnutné obmedzovať právo novinárov podľa čl. 26 ústavy, a týmto obmedzením poskytnúť ochranu osobnostných práv navrhovateľa, pretože „osoba verejného záujmu musí zniesť väčší zásah do jeho osobnostných práv... Verejnosť má preto byť informovaná, či osoba, ktorá je reprezentantom justície na Slovensku svojou súčasnou ale i minulou prácou tieto garancie zákonnosti súdnictva napĺňa. Je legitímnym právom médií prinášať informácie z minulosti takejto osoby, tieto kriticky a polemicky hodnotiť, opierajúc sa pritom o histografiu a pramenné zdroje. Sťažovateľ pripomína, že v Článku pravdivo uviedol, že B. J. bol odsúdený JUDr. Š. H. za podvod, ale podľa pracovníkov Ústavu pamäti národa ako i iných osôb zaoberajúcich sa po odbornej stránke obdobím neslobody v rokoch 1948 – 1989 jeho prípad možno zaradiť medzi tie, kde represívny aparát komunistického štátu stíhal osoby činné v rámci katolíckej cirkvi práve pre prejavy viery, i keď z obavy medzinárodnej kritiky toto navonok prezentoval ako majetkový delikt... Sťažovateľ zdôrazňuje, že suma informácií, ktorú poskytol v rámci Článku bola dostatočná na to, aby si čitatelia denníka S. mohli na vec urobiť vlastný názor (nikdy nebolo povedané, že B. J. bol odsúdený priamo za prejav viery a denník S. sa k téme ešte raz vrátil, kde úplne dopodrobna vysvetlil fakty daného prípadu, pričom tieto neboli inak uvádzané ani v Článku)“. V tejto súvislosti podľa sťažovateľa nie je „nevyhnutné, aby súdy obmedzovali možnosť novinárov kriticky a polemicky sa vyjadrovať na adresu verejného činiteľa ak tieto vyjadrenia nevybočujú z rámca slušnosti a primeranosti v danom prípade a dotýkajú sa výlučne iba jeho práce. Sťažovateľ má za to, že obmedzenie slobody prejavu formou uloženia sankcie za zverejnenie Článku nebolo a nie je v demokratickej spoločnosti nevyhnutné a teda ide o obmedzenie slobody prejavu realizované v rozpore s príslušnými ustanoveniami Ústavy SR. “.

c) Obmedzenie práva slobody prejavu v danom prípade nie je primerané sledovanému účelu z dôvodu, že konajúce súdy nezistili existenciu predpokladov umožňujúcich obmedzenie slobody prejavu, napriek tomu túto obmedzili tým najprísnejším spôsobom, a to priznaním náhrady nemajetkovej ujmy.

V závere sťažnosti sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie takto rozhodol:

„1. Rozsudkom Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 392/2007 zo dňa 23. 03. 2009 boli porušené právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde v zmysle čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo sťažovateľa na slobodu prejavu v zmysle čl. 26 ods. 1 a 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Napadnutý rozsudok Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 6 Co 392/2007 zo dňa 23. 03. 2009 sa zrušuje a vec sa vracia Krajského súdu v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Bratislave je povinný do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu ústavného súdu zaplatiť sťažovateľovi primerané finančné zadostučinenie výške 30 000 EUR.“

Sťažovateľ požiadal aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

K sťažnosti sťažovateľa sa na základe výzvy ústavného súdu podaním doručeným 25. novembra 2010 vyjadril krajský súd prostredníctvom svojej predsedníčky. Predsedníčka krajského súdu vo vyjadrení uviedla, že rozsudok krajského súdu považuje za dostatočne odôvodnený, a na podporu svojej argumentácie poukázala na odôvodnenie rozhodnutia dovolacieho súdu v predmetnej veci sp. zn. 4 Cdo 328/2009. V súvislosti s námietkou sťažovateľa, podľa ktorej sa súdy zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci nedostatočne vysporiadali s jeho obranou, predsedníčka krajského súdu poukázala na rozdiel medzi hodnotiacim úsudkom, ktorý je vždy subjektívny a možno ho definovať aj ako kritiku, a skutkovými tvrdeniami, ktoré majú objektívnu povahu, t. j. možno ich overiť. Následne poukázala na rozdiel medzi oprávnenou kritikou a kritikou neoprávnenou, ktorá môže vyústiť do vážneho zásahu do osobnosti kritizovaného. Pokiaľ nemá byť kritika neoprávneným zásahom do cti kritizovaného, je potrebné, aby podklady, na ktorých hodnotenie spočíva (pokiaľ nejde o skutočnosti notoricky známe), boli v posudku konkrétne uvedené, aby adresát posudku mal možnosť úsudok preskúmať a vytvoriť si vlastný názor,

a zároveň, aby nevznikli falošné predstavy o skutočnostiach, ktoré slúžili na hodnotenie ako podklad. Podľa predsedníčky krajského súdu rozsudok krajského súdu z 23. marca 2010 *„dostatočne vo svojom odôvodnení rozoberá článok a poukazuje na okolnosti, ktoré zasiahli do osobnostných práv navrhovateľa“*, a zaoberá sa aj tým, či *„bolo možné dedukovať súvis medzi súdením kňaza B. J. a tým, že bol veriaci“*. Vo vzťahu k argumentácii sťažovateľa, že k neoprávnenému zásahu nemohlo dôjsť, lebo výrok *„odsúdil za prejavy viery“* sa v článku nenachádzal, predsedníčka krajského súdu poukázala na to, že navrhovateľ v predmetnom konaní v tejto časti zobral svoj návrh späť, a preto bol krajským súdom rozsudok okresného súdu v tejto časti zrušený a konanie o nej bolo zastavené. Vo vzťahu k námietke sťažovateľa, podľa ktorej krajský súd vo svojom rozsudku z 23. marca 2010 *„neosvedčil“* splnenie podmienok na obmedzenie slobody prejavu, a preto tento rozsudok možno považovať za arbitrárny a z ústavného hľadiska neudržateľný, predsedníčka krajského súdu poukázala na odôvodnenie uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) vydaného v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Cdo 328/2009, v ktorom rozhodoval o dovolaní sťažovateľa a taktiež na nález ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 326/09 zo 4. marca 2010. Následne uviedla, že z odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 23. marca 2010 *„vyplýva, že neboli podané objektívne fakty, hoci bolo možné si tieto fakty sťažovateľom (prípadne pisateľkou článku) overiť, bolo možné požiadať dotknutú stranu o vyjadrenie, čo nebolo urobené“*. Predsedníčka krajského súdu poukázala taktiež na to, že v priebehu konania sťažovateľ *„nenamietal výpovede svedkov“* a nebolo preukázané, že by tvrdenia svedkov neboli pravdivé, ako aj na skutočnosť, že v čase, keď došlo k zásahu do osobnostných práv navrhovateľa, tento vykonával len funkciu sudcu najvyššieho súdu.

Sťažovateľ k vyjadreniu krajského súdu zaujal stanovisko v podaní doručenom ústavnému súdu 16. februára 2011, v ktorom prevažne zotrval na svojich argumentoch uvedených v sťažnosti. Vo vzťahu k argumentácii predsedníčky krajského súdu, v ktorej sa odvolávala, resp. poukazovala na odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 4 Cdo 328/2009 z 25. marca 2010, sťažovateľ uviedol, že sa domnieva, že *„posúdenie tejto otázky si vyžaduje hlbšiu analýzu ako je možné poskytnúť veci v prípade, ak sa dovolanie odmieta, teda v prípade, ak sa predmetom sporu, konkrétnou vecou Najvyšší súd Slovenskej*

republiky bližšie nezaoberal“. Taktiež zopakoval, že súde zúčastnené na rozhodovaní v jeho veci sa nezaoberali jeho tvrdením, podľa ktorého k neoprávnenému zásahu nedošlo, pretože výrok nimi vyhodnotený ako neprípustný sa v predmetnom článku nenachádzal. Táto skutočnosť vyplýva podľa neho *„jednak z odôvodnenia Rozhodnutia a tiež i z obsahu Vyjadrenia – Krajský súd Bratislava považoval tento výrok za súčasť Výroku 2, teda tej časti veci, v ktorej JUDr. Š. H. zoberal svoj návrh späť. Namietaný výrok je však súčasťou Výroku 1, teda tej časti veci, v ktorej návrh sčasti nebol vzatý späť a súde sa touto argumentáciou zaoberať mali.“.* Sťažovateľ opätovne zdôraznil, že v danom prípade nie sú splnené ústavné predpoklady na obmedzenie práva na slobodu prejavu, pretože rozsudok krajského súdu z 23. marca 2010 nemožno považovať za opatrenie stanovené zákonom, ktorým by sa malo obmedziť právo sťažovateľa na slobodu prejavu, v demokratickej spoločnosti nemôže byť nevyhnutné obmedzovať právo novinárov podľa čl. 26 ústavy, a týmto obmedzením poskytnúť ochranu práva subjektu absolútneho verejného záujmu pred polemikou a kritikou jeho profesionálnej činnosti, ako aj preto, že uvedený rozsudok *„nezakladá rovnováhu medzi obmedzením slobody prejavu a ochranou osobnostných práv JUDr. Š. H.“.* Vo svojom stanovisku sťažovateľ ďalej doplnil svoju argumentáciu v tejto veci poukázaním na *„najnovšiu judikatúru a právnu teóriu“.* V tejto súvislosti bližšie poukázal na trojstupňový test proporcionality používaný pri zvažovaní kolízie dvoch základných práv. Následne sťažovateľ po zhodnotení jednotlivých otázok dôležitých pre vyčerpávajúce posúdenie kolízie slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti dospel k záveru, že v danom prípade ujma na slobode prejavu prevažuje mieru uspokojiteľnosti práva na ochranu osobnosti, a preto je potrebné dať prednosť slobode prejavu.

Podaním z 20. decembra 2010 (doručeným 27. decembra 2010) navrhovateľ ústavnému súdu navrhol, aby pripustil jeho vstup do predmetného konania v pozícii vedľajšieho účastníka na strane odporcu.

Navrhovateľ vo vyjadrení k sťažnosti zo 7. februára 2011 poukázal na to, že sťažovateľ bol povinný vyčerpať v predmetnej veci aj dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok pred podaním sťažnosti, t. j. že ústavný súd nemá s ohľadom na § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) dostatok právomoci na prerokovanie tejto sťažnosti. V ďalšom obsahu svojho vyjadrenia okrem iného uviedol, že «Zmyslom výkonu slobody prejavu voči kritizujúcej osobe je pomôcť takejto osobe k náprave behom jeho životnej púte, nie ho uraziť, ponížiť, zosmiešniť, škandalizovať alebo inak znevážiť jeho ľudskú dôstojnosť. Aj Sväté písmo hovorí, že dobré meno je viac ako veľké bohatstvo (porov. Prísl. 22,1). Nespravodlivé pozbavenie dobrého mena je preto vážnejšie previnenie ako krádež. Ak niekto príde o majetok a je dostatočne šikovný, vie si ho znovu zadovážiť, alebo mu v núdzi pomôže rodina či priateľ. Ak však niekto príde o dobrú povesť, nikto mu ju nevráti späť. A to sa stalo aj v namietanej inkriminovanej veci a snahou sťažovateľa je nič viacej (menej), než získať „beztrestnosť“ pri manipulácii s polopravdami a s využitím emócií zasiahnuť do mojich najosobnejších práv, ktorými sú bezhraničná úcta ku kresťanským hodnotám, ktoré sú základom každej civilizovanej spoločnosti, vrátane našej (viď Preambulu ústavy a pod.).

Bežným spôsobom manipulácie u sťažovateľa je formulácia titulkov a tendenčných informácií, ktoré u bežného čitateľa vzbudia dojem chcený vydavateľom, že „som ako sudca odsúdil kňaza za jeho duchovenskú činnosť, a nie za bežný kriminálny čin“. Potom jeho obrana, že v článku o tom zmienka nebola – ale v sérii článkov to tak pôsobilo – nemôže mať úspech ani na Ústavnom súde SR rovnako, ako to bolo pred všeobecnými súdmi.

Ja som osoba, ktorá si váži kresťanské hodnoty hlásané ktorýmkoľvek predstaviteľom cirkvi, preto sa ma bytostne dotkla uvedená manipulatívna informácia v sérii nadpisov a článkov inkriminovaného čísla novín. Mám veľmi dobré styky s vrcholnými cirkevnými predstaviteľmi katolíckej cirkvi (návšteva u otca pápeža, návšteva u jeruzalemského patriarchu pravoslávnej cirkvi T. a arménskeho patriarchu K.) a všetkým som musel vysvetľovať, ako to vlastne bolo a neviem, či som sa dostatočne vyvinil.

Prezident C. a predseda S., ktorí sa počas návštevy Slovenska so mnou osobne stretli, chceli, okrem iného, aj vysvetlenie čo je v skutočnosti pravdou.

Ako hlboko veriaceho kresťana ma mimoriadne negatívne považovali a stále (tak ako to prinášajú každodenné udalosti) nepriaznivo pôsobia na moju psychiku lži uverejnené v denniku S.

Verím, že si Ústavný súd SR dôkladne preverí celú kauzu a ponechá ju bez ďalšieho, teda sťažnosť odmietne alebo zamietne.».

Podaním zo 7. júna 2011 sa k podaniu navrhovateľa prostredníctvom svojho právneho zástupcu vyjadril sťažovateľ, ktorý s poukazom na § 21 ods. 2 zákona o ústavnom súde dospel k záveru, že „*aplikujúc prísny výklad Zákona (zákona o ústavnom súde, pozn.), nemožno podľa názoru sťažovateľa priznať JUDr. Š. H. postavenie vedľajšieho účastníka v konaní o sťažnosti*“. Podľa sťažovateľa v uvedenom prípade neprichádza do úvahy ani aplikácia § 93 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) v spojení s § 31a zákona o ústavnom súde v konaní o sťažnosti, pretože navrhovateľ v konaní pred krajským súdom nevystupoval na strane sťažovateľa a nemôže preukázať ani právny záujem na výsledku tohto konania. Vzhľadom na uvedené sťažovateľ ústavný súd požiadal, aby na vyjadrenie navrhovateľa neprihliadal. V ďalšom texte svojho vyjadrenia v časti nazvanej „*Ad III.2 Argumenty týkajúce sa slobody prejavu a ochrany osobnosti*“ sťažovateľ uviedol:

«JUDr. Š. H. namieta, že sťažovateľ zverejnením článku zasiahol do jeho osobnostných práv. Sťažovateľ je naopak toho názoru, že KS BA vec nesprávne právne posúdil, a že zverejnením článku nedošlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv JUDr. Š. H.

JUDr. Š. H. vo vyjadrení označuje sťažovateľa za osobu, ktorá sa uchýľuje k manipulácií informácií za účelom očierniť JUDr. Š. H.. Sťažovateľ ako vydavateľ periodickej tlače, ktorý okrem iného vydáva aj denník S., v ktorom vyšiel predmetný Článok sa ohradzuje proti takémuto tvrdeniu. Denník S. patrí medzi najvýznamnejšie mienkotvorné denníky v Slovenskej republike. Túto reputáciu a postavenie si zabezpečil a dokázal udržať vďaka profesionálnej spravodajskej činnosti, ktorou dokáže svojim čitateľom predkladať informácie a analýzy aktuálnych spoločenských otázok celosvetového, slovenského či regionálneho významu. Pri tejto činnosti autori článkov plne využívajú slobodu prejavu garantovanú Ústavou, Listinou základných práv a slobôd a medzinárodnými zmluvami o ľudských právach, ktorými je Slovenská republika viazaná, a umožňujú tak čitateľom realizovať svoje ústavné právo na informácie. Redaktori pri svojej činnosti upozorňujú na javy a skutočnosti, ktoré sú predmetom verejného záujmu a pri ktorých je zvýšený dopyt po informáciách zo strany verejnosti. Pri potrebe negatívneho hodnotenia akejkoľvek

skutočnosti autori článkov využívajú garantovaný inštitút oprávnenej kritiky a hodnotiacich súdov.

JUDr. Š. H. s cieľom preukázať, že je kresťansky založený človek sa v argumentácii odvoláva na Sväté písmo, tvrdí, že má dobré styky s predstaviteľmi katolíckej cirkvi. Sťažovateľ namieta, že tieto tvrdenia JUDr. Š. H. sú v danom prípade irelevantné. Nie sú to skutočnosti, na základe ktorých možno posúdiť, či KS BA porušil ústavné práva Sťažovateľa. Je to len emotívna argumentácia JUDr. Š. H., ktorá podľa názoru Sťažovateľa dokonca nesúvisí ani s predmetom sporu vedenom všeobecnými súdmi vo veci ochrany osobnosti JUDr. Š. H..

JUDr. Š. H. namieta, že „dobré meno je viac ako veľké bohatstvo“. Sťažovateľ by si dovolil podotknúť, že práve JUDr. Š. H. v rôznych sporoch, ktorých účelom by mala byť zohľadňujúc teda Sväté písmo, očista jeho mena, poskytnutie morálnej satisfakcie si uplatňuje zaplatenie značných súm peňazí. A to či už v spore so Sťažovateľom – Sťažovateľ bol zaviazaný zaplatiť JUDr. Š. H. 33 000 eur, alebo podľa informácií z tlače i v spore proti S., s. r. o 31 457 eur. Takéto konanie politikov, verejne činných osôb viacerí odborníci kritizovali, vidia v tom práve zámer zbohatnúť.

JUDr. Š. H. sa označuje za osobu, ktorá si váži kresťanské hodnoty, má dobré styky s cirkevnými predstaviteľmi katolíckej cirkvi. To, že sa JUDr. Š. H. zúčastnil na oficiálnych návštevách pri výkone verejnej funkcie, ešte nič nenapovedá o jeho presvedčení. Uvedené skutočnosti nemajú relevanciu vo vzťahu ku konaniu o Sťažnosti.

JUDr. Š. H. v konaní na všeobecných súdoch ako aj vo svojom vyjadrení k sťažnosti sťažovateľa veľmi emotívne akcentuje svoju vieru ako aj vzťah ku katolíckej cirkvi. Je otázka ako vnímať úprimnosť takýchto vyjadrení JUDr. Š. H. cez skutočnosť, že bol od roku 1985 členom komunistickej strany. Túto skutočnosť sám na otázku súdu potvrdil vo svojej výpovedi v konaní na KS BA dňa 15. 05. 2008. Ak sa JUDr. Š. H. stal v čase normalizácie Členom komunistickej strany musel prezentovať ako sa vysporiadal so svojim náboženským presvedčením. I keď tieto fakty boli z konania KS BA známe, nijako na uvedenú skutočnosť pri rozhodovaní neprihliadal a v celom rozsahu uveril tvrdeniam JUDr. Š. H..

Tvrdenie JUDr. Š. H., že ho prezident C., či predseda S. žiadali o poskytnutie vysvetlenia sú irrelevantné skutočnosti. Tieto tvrdenia mal JUDr. Š. H. uviesť v konaní vo veci a zároveň podporiť dôkazmi (výpoveďami svedkov – napr. prezidenta C. či predsedu

S.). V konaní o sťažnosti tieto tvrdenia nie sú právne významné. V konečnom dôsledku vyznievajú tieto tvrdenia až nedôveryhodné.»

Aj napriek tomu, že ustanovenie § 21 ods. 2 zákona o ústavnom súde je vo vzťahu k ustanoveniu § 93 ods. 1 OSP lex specialis, pričom v zmysle uvedeného sa navrhovateľom podľa žiadneho ustanovenia zákona o ústavnom súde nepriznáva postavenie vedľajšieho účastníka (m. m. II. ÚS 91/08, II. ÚS 122/05), ústavný súd nepochybuje o tom, že navrhovateľ môže mať právny záujem na výsledku tohto konania pred ústavným súdom. Preto mu, aplikujúc ústavne konformný výklad zákona (m. m. I. ÚS 363/08), priznal postavenie vedľajšieho účastníka konania a na jeho neskoršie vyjadrenie k sťažnosti pri svojom rozhodovaní prihliadal.

Sťažnosť v tejto veci pôvodne prijal na ďalšie konanie uznesením z 10. novembra 2010 I. senát ústavného súdu v zložení Ján Luby (predseda senátu), Marianna Mochnáčová a Peter Brňák (sudcovia). V zmysle rozvrhu práce ústavného súdu na rok 2011 účinného od 1. marca 2011 I. senát ústavného súdu rozhoduje v tomto zložení: Peter Brňák (predseda senátu), Marianna Mochnáčová (sudkyňa) a Ján Luby (sudca). Z uvedeného dôvodu vec prerokoval a vo veci samej rozhodol I. senát ústavného súdu v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 26 ods. 1 ústavy sloboda prejavu a právo na informácie sú zaručené.

Podľa čl. 26 ods. 2 ústavy každý má právo vyjadrovať svoje názory slovom, písmom, tlačou, obrazom alebo iným spôsobom, ako aj slobodne vyhľadávať, prijímať a rozširovať idey a informácie bez ohľadu na hranice štátu. Vydávanie tlače nepodlieha povolovaciemu konaniu. Podnikanie v odbore rozhlasu a televízie sa môže viazať na povolenie štátu. Podmienky ustanoví zákon.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

V sťažnosti sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy v spojení s čl. 46 ods. 1 ústavy rozsudkom krajského súdu z 23. marca 2009. Argumenty sťažovateľa, ktorými odôvodňuje porušenie v sťažnosti označených práv, možno v podstate rozdeliť do dvoch smerov, a to na:

a) námietky sťažovateľa namietajúce jeho nesprávnosť predovšetkým v dôsledku neexistencie zásahu sťažovateľa do práv navrhovateľa, podľa ktorých

- uvedený rozsudok krajského súdu je arbitrárny, resp. nie je dostatočne odôvodnený, pretože z neho nie je zrejmé, ako mohlo dôjsť k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa tvrdením „odsúdil katolíckeho kňaza za prejavy viery“, ktoré sa v uvedenom článku nenachádza a ktoré z článku „vydedukoval“ len navrhovateľ a viacerí ním navrhnutí svedkovia,

- krajský súd sa nevysporiadal s argumentáciou sťažovateľa, ktorou preukazoval pravdivosť podkladov na vytvorenie hodnotového úsudku vyjadreného v článku v znení: „*Sudcovia, čo súdili za prejavy viery sa neospravedlnili*“, resp. nevysporiadal sa s otázkou, či je možné logickým úsudkom dospieť k názoru, ktorý je podstatou tohto hodnotiaceho úsudku prezentovaného v článku a predpokladom zistenia neoprávnenosti zásahu (z podkladov opierajúcich sa o historiografiu a pramenné zdroje),

- súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci neskúmali pasívnu legitimitáciu sťažovateľa, keďže v článku sa nenachádzal výrok deklarovaný ako neoprávnený zásah do cti, dôstojnosti a vážnosti navrhovateľa, sťažovateľovi nemohla vzniknúť hmotnoprávna povinnosť ospravedlniť sa,

b) námietky, ktorými sťažovateľ namietal neprimeranosť sumy navrhovateľovi priznanej nemajetkovej ujmy, podľa ktorých:

- priznanie nároku na náhradu nemajetkovej ujmy navrhovateľovi týkajúceho sa jej dôvodu a sumy nemá podklad vo vykonanom dokazovaní, ktoré nepreukázalo, že dôstojnosť a vážnosť navrhovateľa bola v spoločnosti znížená v značnej miere,

- obmedzenie práva slobody prejavu sťažovateľa v danom prípade nie je primerané sledovanému účelu, keďže konajúce súdy napriek neexistencii predpokladov umožňujúcich obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa ju obmedzili tým najprísnejším spôsobom, a to priznaním náhrady nemajetkovej ujmy,

- v predmetnej veci neboli splnené ústavné a zákonné predpoklady obmedzenia slobody prejavu sťažovateľa a tam, kde test ústavnej komformity obmedzenia slobody prejavu súdy zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci vykonali, sú ich závery nesprávne, negujú podstatu a zmysel práva na slobodu prejavu.

K argumentácii uvedenej v bode a) súvisiacej s namietanou arbitrárnosťou rozsudku krajského súdu z 23. marca 2009 v dôsledku neexistencie zásahu sťažovateľa do práv navrhovateľa

Sťažovateľ namietal právne posúdenie veci krajským súdom. Podľa jeho názoru v danom prípade vôbec k zásahu do základného práva navrhovateľa na zachovanie ľudskej dôstojnosti osobnej cti a dobrej povesti a na ochranu mena nedošlo, pretože predmetný

článok neobsahoval výrok, že navrhovateľ odsúdil kňaza za prejavy viery deklarovaný ako neoprávnený zásah do práv navrhovateľa. Na druhej strane je zo sťažnosti tiež zrejmé, že súdom zúčastneným na rozhodovaní v tejto veci sťažovateľ vyčíta, že sa dostatočne nevysporiadali s otázkou faktického základu, pre vyslovenie hodnotiaceho úsudku predloženého v uvedenom článku. V prípadnom konflikte slobody prejavu na jednej strane (čl. 26 ods. 1 ústavy) a základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti, osobnej cti, dobrej povesti a na ochranu mena na strane druhej (čl. 19 ods. 1 ústavy) mali konajúce súdy v okolnostiach jeho kauzy uprednostniť slobodu prejavu pred ochranou osobnosti navrhovateľa a zväžiť nevyhnutnosť opatrení prijatých na účely obmedzenia slobody prejavu. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentoval aj poukazom na viaceré rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“).

Ústavný súd konštatuje, že konflikt dvoch už uvedených ústavou chránených hodnôt nie je možné vzhľadom na ich povahu vyriešiť normatívne, t. j. na všeobecnej úrovni pre každý jednotlivý prípad. Je tak úlohou orgánov aplikácie práva, predovšetkým všeobecných súdov, aby pri prerokovávaní konkrétneho sporu zisťovaním miery dôležitosti oboch v kolízii stojacich ústavných hodnôt dospeli k záveru o potrebe uprednostnenia jednej z nich. To korešponduje s už judikovaným názorom ústavného súdu, podľa ktorého všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (IV. ÚS 256/07). Ak záver všeobecných súdov plynúci z porovnávania dvoch ústavou chránených hodnôt nie je arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený, a tak súčasne ústavne neudržateľný, nemá ústavný súd dôvod zasahovať doň. Ústavný súd totiž v zmysle svojej ustálenej judikatúry nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, s výnimkou ich arbitrárnosti alebo zjavnej neodôvodnenosti majúcej za následok porušenie základného práva (obdobne napr. I. ÚS 13/00, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06). Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa

obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy (I. ÚS 13/01, I. ÚS 120/04).

Podľa judikatúry ESLP, ktorú ústavný súd konštantne zohľadňuje vo svojej rozhodovacej činnosti, sloboda prejavu predstavuje jeden zo základných pilierov demokratickej spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej rozvoja a sebarealizácie jednotlivca. Uplatňuje sa nielen vo vzťahu k „*informáciám*“ a „*myšlienkam*“, ktoré sa prijímajú priaznivo, resp. sa pokladajú za neurážlivé a neutrálne, ale aj k tým, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo časť obyvateľstva. Vyžaduje si to pluralizmus, znášanlivosť a veľkorysosť, bez ktorých nemožno hovoriť o „*demokratickej spoločnosti*“ (Handyside v. Spojené kráľovstvo, sťažnosť č. 5493/72, rozsudok zo 7. decembra 1976, § 49).

V niektorých situáciách však musí sloboda prejavu ustúpiť. Limitačné klauzuly v čl. 26 ods. 4 ústavy explicitne uvádzajú dôvody obmedzenia slobody prejavu, pričom ide o obmedzenia, ktoré musia zodpovedať vždy demokratickému charakteru spoločnosti („*opatrenia v demokratickej spoločnosti nevyhnutné*“). Dôvodom takéhoto obmedzenia môže byť aj „*ochrana práv a slobôd iných*“, teda okrem iného aj záruky vyplývajúce zo základného práva na ochranu osobnosti v rozsahu garantovanom v čl. 19 ústavy a konkretizovanom najmä v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, ktoré chránia súkromné osoby pred neoprávnenými zásahmi zo strany iných súkromných osôb (vrátane navrhovateľa) alebo štátu (m. m. IV. ÚS 107/2010).

Keďže sťažovateľovi bola rozsudkom okresného súdu sp. zn. 19 C 139/2005 z 18. júna 2007 uložená povinnosť uverejniť v denníku S. text ospravedlnenia navrhovateľovi a povinnosť zaplatiť mu náhradu nemajetkovej ujmy, ktoré krajský súd namietaným rozsudkom potvrdil, je nepochybné, že rozhodnutiami všeobecných súdov došlo k zásahu do ústavou garantovanej slobody prejavu sťažovateľa, t. j. došlo k jej obmedzeniu. Úlohou ústavného súdu bolo posúdiť, či v danom prípade išlo z ústavného hľadiska o akceptovateľné obmedzenie slobody prejavu.

Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality (m. m. I. ÚS 4/02, I. ÚS 36/02, I. ÚS 193/03).

V danom prípade išlo nepochybne o obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa na zákonom podklade, ktorý tvorili ustanovenia § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka, pričom zároveň išlo o obmedzenie, ktoré sledovalo ochranu práva na súkromie, resp. práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, čo nepochybne možno považovať za legitímny cieľ. Za týchto okolností bolo z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti namietaného rozsudku krajského súdu kľúčové posúdiť, či bol zásah do slobody prejavu sťažovateľa primeraný, t. j. či zodpovedal zásade proporcionality.

Ústavný súd preto pristúpil k preskúmaniu proporcionality medzi zásahom do slobody prejavu sťažovateľa a ústavnými garanciami práva na súkromie navrhovateľa. Na ten účel, obdobne ako v iných porovnateľných prípadoch (napr. II. ÚS 152/08, II. ÚS 326/09), ústavný súd vykonal test proporcionality založený na hľadaní odpovedí na otázky KTO, O KOM, ČO, KDE, KEDY a AKO v danom prípade „hovoril“ (uverejnil informáciu).

1. KTO zásah do práva na ochranu osobnosti (práva na súkromie) vykonal

Z judikatúry ESLP vyplýva, že privilegované postavenie z hľadiska ochrany slobody prejavu patrí novinárom a masmédiám, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozsudok ESLP Prager a Oberschlick v. Rakúsko z 26. apríla 1995, sťažnosť č. 1594/90 alebo rozsudok ESLP Bladet Tromso a Stensaas proti Nórsku z 20. mája 1999, sťažnosť č. 21980/93). Novinári majú (sociálnu) povinnosť poskytovať informácie a myšlienky týkajúce sa všetkých záležitostí verejného záujmu a verejnosť má právo takéto

informácie dostať. Novinárom je dokonca umožnené používať určitú mieru preháňania a provokácie (Perna c/a Taliansko). Ústavný súd akceptuje uvedený prístup ESLP, a to nielen z dôvodu jeho autority, ale hlavne z presvedčivosti jeho argumentácie. Vo vzťahu k uvedenému ústavný súd ešte podotýka, že v predmetnej veci je sťažovateľ vydavateľom denníka S., v ktorom bol inkriminovaný článok uverejnený. Sťažovateľ je v danom prípade teda „nositeľom“ slobody prejavu, a preto sa na neho vzťahuje zvýšená ochrana (privilegované postavenie) poskytovaná novinárom, resp. masmédiám, ktorú bolo potrebné pri rozhodovaní predmetnej veci zo strany všeobecných súdov primeraným spôsobom zohľadniť.

2. O KOM bol inkriminovaný článok a do koho osobnostnej sféry zasahoval

Dôsledkom snahy o podporu výmeny názorov o verejne zaujímavých témach je aj kategorizácia osôb, ktorých sa informácie uvedené v tlači týkajú a do ktorých osobnostnej sféry negatívne zasahujú, resp. môžu zasahovať. Hranice akceptovateľnosti šírenia informácií týkajúcich sa osobnostnej sféry sú najširšie u politikov a najužšie u „bežných“ občanov.

V danom prípade inkriminovaný článok obsahoval informácie týkajúce sa v tom čase sudcu najvyššieho súdu – navrhovateľa, t. j. osoby vo verejnej funkcii, ktorý navyše pôsobil pred uverejnením uvedeného článku v rokoch 1998 – 2003 aj ako jeho predseda, t. j. osoba verejnosti známa. Sudca ako reprezentant verejnej moci musí byť uzrozumený s tým, že jeho postup môže byť predmetom kritiky, a preto uňho treba predpokladať vyšší stupeň tolerancie a nadhľadu než napr. u bežných ľudí. Ešte vyššie je postavená miera akceptovateľnosti prípustnej kritiky u sudcov najvyššieho súdu vzhľadom na predmet ich rozhodovacej činnosti, resp. skutočnosti, že rozhodujú o najzávažnejších prípadoch, ktoré sú zväčša verejnosti známe, je táto miera vyššia než u sudcov súdov nižšieho stupňa. V okolnostiach posudzovanej veci je potrebné brať do úvahy, že inkriminovaný článok priniesol tvrdenia, ktoré sa týkali výkonu súdnictva navrhovateľom v časoch neslobody, t. j. informácie, ktoré nemali súkromnú povahu, ale týkali sa jeho profesnej činnosti a boli príspevkom do verejnej diskusie týkajúcej sa vyrovnania sa súčasného súdnictva, ktoré neprešlo po roku 1989 osobitnou obmenou, so skutočnosťou, že v ňom pôsobia a rozhodujú sudcovia, ktorí túto funkciu zastávali i v časoch neslobody, kedy pri výkone ich funkcie,

vzhľadom na v tom čase platné právne predpisy, nemohli vždy rešpektovať základné ľudské práva a slobody. Ústavný súd v tejto súvislosti zdôraznil, že poslaním tlače je nepochybne šíriť informácie a myšlienky o otázkach verejného záujmu, pričom zároveň je nespochybniteľným právom verejnosti takéto informácie prijímať (dostať). Otázkou verejného záujmu je teda nepochybne aj činnosť sudcov či okolnosti súvisiace s výkonom tejto funkcie.

Na druhej strane sa inkriminovaný článok nepochybne týkal aj navrhovateľa a bol objektívne spôsobilý svojím obsahom vyvolať negatívny zásah do jeho osobnostnej sféry, keďže navrhovateľ v ňom bol identifikovaný svojím menom i postavením v justícii, ktoré v tom čase zastával.

3. ČO bolo obsahom inkriminovaného článku

Pri posudzovaní proporcionality medzi slobodou prejavu a právom na ochranu osobnosti sa ústavný súd zameril aj na obsah prejavu sťažovateľa, ktorý mal spôsobiť neprípustný zásah do osobnostných práv navrhovateľa.

V článku uverejnenom v denníku S. 28. februára 2005 pod názvom „*Sudcovia, čo súdili za prejavy viery, sa neospravedlnili*“ bolo uvedené: „... *d'alší sudca Najvyššieho súdu a jeho nedávny predseda Š. H. odsúdil ešte ako okresný sudca v roku 1985 na 28 mesiacov nepodmienečne katolíckeho kňaza B. C. J.*“.

Z citovaného vyplýva, že obsahom inkriminovaného článku boli (ako už bolo uvedené) nepochybne veci dôležitého verejného záujmu – verejná diskusia o stave súdnictva v súvislosti s výkonom verejnej funkcie sudcov z obdobia neslobody. Išlo o veci, o ktorých sú novinári, masmédiá, a teda aj sťažovateľ v súlade so svojimi úlohami a poslaním v demokratickej spoločnosti povinní informovať, pričom verejnosť má právo takéto informácie dostať (získať). Sťažovateľ v danom prípade informoval o otázkach legitímneho verejného záujmu.

Čo sa týka osoby navrhovateľa, sťažovateľ čo do skutkových zistení uverejnil iba pravdivú informáciu, podľa ktorej navrhovateľ v minulosti odsúdil katolíckeho kňaza na a uložil mu nepodmienečný trest odňatia slobody v trvaní 28 mesiacov. Zasadenie tejto informácie do celkového kontextu článku v spojení s jeho nadpisom však naznačovali, že navrhovateľ v minulosti odsúdil kňaza za prejavy viery.

V súvislosti s argumentáciou sťažovateľa týkajúcou sa neexistencie neoprávneného zásahu do práv navrhovateľa, ústavný súd konštatuje, že považuje za nesporné, že výpovedná hodnota inak pravdivého tvrdenia môže byť s ohľadom na kontext článku, v ktorom je uvedené, značne skreslená, resp. deformovaná (skreslenie môže byť spôsobené formou jeho podania alebo zasadením tvrdenia do takých súvislostí či okolností, ktoré objektívne vyvolá dojem skresľujúci pravdu), a to až do takej miery, že zhodnotením inak pravdivého tvrdenia dospeje čitateľ k nepravde, ktorá môže zasiahnuť do práv iných.

Na druhej strane je potrebné zdôrazniť, posudzujúc uvedený článok ako celok, že jeho účelom nebolo uraziť, ponížiť či znevážiť navrhovateľa, resp. kritizované osoby, t. j. článok sa neobmedzoval len na kritiku navrhovateľa, ale bol príspevkom do celospoločenskej diskusie o otázke verejného záujmu, t. j. o privilegovanej téme požívajúcej vysokú mieru ochrany slobody prejavu.

4. KDE bol inkriminovaný článok uverejnený

Užitočným kritériom pri posudzovaní zásahu do slobody prejavu je miesto zaznenia či uverejnenia sporných výrokov. Vo všeobecnosti platí, že čím hromadnejšie sa informácia distribuuje, tým vyššia je ochrana osobnostných práv. Sporný článok bol uverejnený v denníku S., ktorý má celoslovenskú pôsobnosť a vysoký náklad, nie však v televízii či v inom elektronickom médiu, ktoré treba z hľadiska tohto kritéria posudzovať prísnejšie.

V danom prípade je však nutné vnímať kritérium miesta zaznenia sporných výrokov v spojení s kritériom ich autora. Ak je ich autorom novinár, tak jeho privilegované postavenie do určitej miery neutralizuje kritérium miesta ich zaznenia (m. m. IV. ÚS 139/2010).

5. KEDY bol inkriminovaný článok uverejnený

Sťažovateľ v konaní pred všeobecnými súdmi nepreukázal, že v čase uverejnenia tohto článku existovali informácie (údaje), ktorými disponoval a získal ich z Ústavu pamäti národa, a na základe ktorých by oprávnené mohol v tom čase navrhovateľa zaradiť medzi sudcov, ktorí v čase neslobody odsúdili za prejavy viery. V prípade ak by takýmito údajmi v tom čase disponoval, tak sa uvedený stav jeho poznania mal odzrkadliť aj v popise okolností spochybňujúcich odsúdenie katolíckeho kňaza za podvod. Sprostredkovanie

týchto informácií malo byť teda zo strany sťažovateľa o to opatrnejšie, že neexistoval dôvod, pre ktorý by informácia pri jej neskoršom zverejnení stratila na význame či hodnote pri dlhodobo prebiehajúcej verejnej diskusii.

6. AKO boli informácie v inkriminovanom článku formulované

Európsky súd pre ľudské práva pri posudzovaní limitov slobody prejavu starostlivo rozlišuje medzi faktami a hodnotiacimi úsudkami. Existenciu faktov možno preukázať, zatiaľ čo otázka pravdivosti hodnotiacich úsudkov nepripúšťa dôkazy (Lingens c. Rakúsko, spomínaný rozsudok; obdobne Feldek c. Slovenská republika, rozsudok z 12. júla 2001). Aj keď hodnotiaci úsudok vzhľadom na svoj subjektívny charakter vylučuje dôkaz pravdy, musí vychádzať z dostatočného faktického základu (Jerusalem c. Rakúsko, rozsudok z 27. februára 2001). Z uvedeného vyplýva, že ak v konkrétnom prípade sú z hľadiska ústavnej akceptovateľnosti posudzované hodnotiace úsudky, tak je ochrana výrokov takéhoto charakteru z hľadiska slobody prejavu s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu intenzívnejšia ako v prípade uverejnenia faktov (skutkových tvrdení), ktoré sa môžu ukázať neskôr ako nepravdivé.

Ústavný súd súhlasí so záverom krajského súdu, z ktorého vyplýva, že samotné pravdivé tvrdenie sťažovateľa o navrhovateľovi, podľa ktorého odsúdil v roku 1985 ako sudca Okresného súdu... na 28 mesiacov nepodmienečne katolíckeho kňaza B. C. J., nemožno izolovať od článku ako celku, ktorého cieľom bolo spochybnenie morálnej spôsobilosti niektorých sudcov pôsobiacich v období neslobody zastávať funkciu sudcu v súčasnosti, o čom napokon svedčí aj samotný názov článku „*Sudcovia, čo súdili za prejavy viery, sa neospravedlnili*“.

Aj podľa názoru ústavného súdu malo použitie ináč pravdivého výroku v celkovom kontexte článku jednoznačne priamy vplyv na spochybnenie dôvodu odsúdenia kňaza B. C. J. uvedeného v článku (z celkového kontextu článku vyplýva, že kňaz bol navrhovateľom odsúdený za prejavy viery), a tým vytvorilo predpoklad na prijatie hodnotového úsudku týkajúceho sa spochybnenia morálnej spôsobilosti navrhovateľa zastávať funkciu sudcu v súčasnosti. Z uvedeného následne vyplýva, že vo vzťahu k navrhovateľovi hodnotiaci úsudok nevychádzal z pravdivo podaných východísk, resp. v článku preň nebol poskytnutý

dostatočný faktografický základ. Napriek tomu bol v predmetnom článku prezentovaný hodnotiaci súd vyslovený kategoricky bez toho, aby dával priestor čitateľom sformovať si vlastný názor na dôvod odsúdenia uvedeného kňaza, resp. dôvod spochybnenia morálnej spôsobilosti navrhovateľa zastávať funkciu sudcu. Z uvedených dôvodov sa ústavný súd stotožňuje so záverom krajského súdu, podľa ktorého pre vyslovenie v článku uvedeného hodnotového úsudku vo vzťahu k navrhovateľovi neexistovala dostatočná skutková základňa odôvodňujúca jeho opodstatnenosť, a preto došlo k neoprávnenému zásahu do práv navrhovateľa.

Ústavný súd súhlasí s názorom sťažovateľa, že kritika spoločenských javov je potrebná a v zásade ju nemožno považovať za zásah do práv chránených v § 11 a nasl. Občianskeho zákonníka. Ak však zo skutkových okolností uvedených v článku nemožno vyvodiť zodpovedajúce závery, nejde o právom prípustnú kritiku, ale o tvrdenie, ktoré nemá základ v skutkovom deji. Za pravdivé opísanie skutkových okolností nemožno považovať také, keď autor článku síce uvedie pravdivé skutočnosti, ale niektoré skutočnosti vynechá alebo ich nerozvedie do tej miery, aby si čitatelia mohli vytvoriť vlastný názor na vec. Tento spôsob opísania skutkového deja čitateľovi neumožňuje v konečnom dôsledku urobiť si vlastný hodnotiaci úsudok, resp. má za následok skreslenie jeho hodnotiaceho úsudku. V tejto súvislosti ústavný súd poukazuje na rozhodnutie ESLP z 27. februára 2001 vo veci Jerusalem c. Rakúsko, v ktorom uviedol, že tam, kde vyhlásenie prerastie do hodnotiaceho výroku, proporционаlita zásahu môže závisieť na tom, či existuje dostatočná skutková základňa pre napadnuté vyhlásenie, pretože dokonca aj hodnotiaci výrok bez akejkoľvek skutkovej základne na jeho podporu môže byť prehnaný.

S ohľadom na uvedené ústavný súd v závere konštatuje, že v posudzovanej veci sťažovateľ, ktorý má ako vydavateľ denníka S. pri ochrane slobody prejavu v zmysle judikatúry ESLP i ústavného súdu privilegované postavenie, uverejnil v tomto periodiku príspevok do verejnej diskusie o stave súdnictva týkajúcej sa vykonávania funkcie sudcov osobami, ktoré v časoch neslobody súdili ľudí za prejavy viery. Ústavný súd rovnako ako judikatúra ESLP nepopiera právo novinára dopustiť sa aj určitého zjednodušenia, či dokonca nepresnosti, avšak za súčasného rešpektovania zásady, že uverejnenie informácií

v relevantnom čase zodpovedalo reálne existujúcim skutočnostiam (porovnaj k tomu napr. nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. I. ÚS 156/99). Táto zásada však v uvedenom prípade zo strany sťažovateľa dodržaná nebola, o čom svedčí voľba kategorických jednoznačných formulácií, ktoré nedávali čitateľom možnosť vytvoriť si vlastný názor pre nedostatok obsiahnutých informácií, ale naopak nútili ho k tomu, aby prijal tvrdenie autora článku (svedkyne, pozn.), že aj v tomto prípade došlo k odsúdeniu osoby za prejav viery. Pritom použitím podmiennečného spôsobu vyjadrovania v súvislosti s popisom konania navrhovateľa v minulosti sa takémuto zásahu do jeho práv mohol sťažovateľ veľmi jednoducho vyhnúť.

Za daných okolností možno podľa názoru ústavného súdu z ústavného hľadiska akceptovať záver krajského súdu, že pri konflikte slobody prejavu a práva na ochranu osobnosti bolo v danom prípade potrebné uprednostniť ochranu práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, t. j. že sťažovateľ uverejnením uvedeného článku prekročil ústavou mu garantovanú slobodu prejavu a neprípustným spôsobom zasiahol do osobnostných práv navrhovateľa.

Obsah odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 23. marca 2009 z pohľadu námietok sťažovateľa týkajúcich sa neexistencie zásahu do práv navrhovateľa je podľa ústavného súdu možné považovať za zrozumiteľný a jasný, plne rešpektujúci požiadavky čl. 46 ods. 1 ústavy, krajský súd sa v ňom vysporiadal so všetkými zásadnými otázkami podstatnými pre rozhodnutie o existencii zásahu, ako aj s obranou sťažovateľa ústavne dostatočne konformným spôsobom.

K argumentácii uvedenej v bode b), ktorou sťažovateľ namietal neprimeranosť sumy navrhovateľovi priznanej nemajetkovej ujmy, resp. neprimeranosť opatrení prijatých v záujme obmedzenia slobody prejavu

Ústavný súd pri preskúvaní tejto námietky sťažovateľa vychádzal z toho, že v tomto prípade je nutné stanoviť intenzitu zásahu do práva na ochranu osobnosti v kontexte so slobodou prejavu, a to so zreteľom na zásadu primeranosti vo vzťahu k priznaniu

náhrady nemajetkovej ujmy ako najprísnejšej sankcie uloženej sťažovateľovi. Ústavný súd preto skúmal, ako sa s uvedenou námietkou sťažovateľa o neprimeranosti uloženia povinnosti zaplatiť navrhovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy vysporiadal krajský súd a ako svoje právne a skutkové závery odôvodnil.

Krajský súd v odôvodnení svojho rozsudku z 23. marca 2009 vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy analyzoval okolnosti, za ktorých došlo k zásahu do práva na ochranu osobnosti navrhovateľa, v nadväznosti na závažnosť ujmy, ktorá mu v dôsledku neoprávneného zásahu vznikla. K samotnému zásahu podľa krajského súdu došlo v podobe publikovania výrokov v spornom článku „*Sudcovia, čo súdili za prejavy viery, sa neospravedlnili*“.

Z odôvodnenia rozsudku krajského súdu z 23. marca 2009 vo vzťahu k priznanej náhrade nemajetkovej ujmy okrem iného vyplýva, že „*o náhrade imateriálnej ujmy v peniazoch možno hovoriť iba vtedy, ak sa zásah do cti a dôstojnosti dotkne mravnej integrity fyzickej osoby natoľko, že sa zároveň zníži jej vážnosť u iných a tým sa ohrozí jej postavenie, uplatnenie v spoločnosti a súčasne nepostačuje iba zadostučinenie vo forme ospravedlnenia. Súdu sa v konaní musí preto preukázať, že sú tu okolnosti dokazujúce, že v danom konkrétnom prípade nepostačí ospravedlnenie a to predovšetkým z hľadiska intenzity, rozsahu a trvania nepriaznivých následkov vzniknutých navrhovateľovi vzhľadom na postavenie žalobcu v rodine a spoločnosti. Ustanovenie § 13 OZ upravuje iba satisfakciu za to, že už k zásahu do osobnosti, ktorý bol objektívne spôsobilý privodiť ujmu do osobnosti občana, došlo.*

Samotná závažnosť ujmy vzniknutej v dôsledku neoprávneného zásahu do práva na ochranu osobnosti nie je jediným a výlučným kritériom pre určenie výšky náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch. Pri určení výšky sa musí prihliadnuť aj na okolnosti, za ktorých k porušeniu práva došlo. Tieto okolnosti môžu byť významné tak u osoby postihnutej, ako aj u osoby, ktorá neoprávnený zásah spôsobila. Berie sa do úvahy napr. to, či k následkom zásahu došlo len v mieste bydliska žalobcu alebo v širšom okolí. Pri rozhodovaní o výške náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch sa berie do úvahy, či zásah bol realizovaný v denníku, ktorý vychádza v značnom náklade, patrí medzi najčítanejšie, či

sa stal na titulnej strane novin, mal zvýraznený titulok, bol na osobitnej farebnej podtlačí. Berie sa do úvahy i pracovné zaradenie osoby, ktorá tvrdí, že do jej práv bolo zasiahnuté, či došlo k ujme na cti v očiach pracovného kolektívu takejto osoby, či je navrhovateľ známy napríklad čitateľom.

Z vykonaného dokazovania bolo preukázané, že autorka článku uverejnila v článku tvrdenia, ktoré sa nezakladajú na pravde. Pri ich uverejnení vychádzala z tvrdení Ústavu pamäti národa a bez toho, aby si overila skutočnosti, ktoré tvrdila, ako aj prípadné ďalšie skutočnosti z právneho hľadiska.

Predmetný článok bol uverejnený na titulnej strane denníka, ktorý vychádza v značnom náklade. V konkrétny deň vyšiel v počte 78.880 kusov. Titulok bol zvýraznený čiernou tlačou v rozmeroch 0,9 cm.

Z vykonaného dokazovania výsluchom svedkov pred súdom prvého stupňa bolo preukázané, že predmetné články zasiahli do práv navrhovateľa veľmi vážne, najmä v rodinných a priateľských vzťahoch, ale aj vo vzťahoch pracovných. Navrhovateľ v čase zásahu bol a je sudcom Najvyššieho súdu SR, ktorého sudcom je doteraz, hoci pre výkon inej funkcie má prerušený výkon. V minulom období vykonával funkciu predsedu Najvyššieho súdu SR. Navrhovateľ ako sudca nie je a nebol známy len v mieste svojho bydliska, Z titulu svojej práce a v minulosti výkonu funkcie predsedu Najvyššieho súdu bol a je známy v rozsahu celého územia Slovenska a to nielen v sudcovskej obci (medzi sudcami), ale aj čitateľmi denníka, ide o denník s veľkým nákladom, distribuovaný po celom území Slovenska.

Je potrebné si uvedomiť, že navrhovateľ bol a je sudcom (napriek funkciám, ktoré vykonával, prípadne v súčasnosti vykonáva). Preto je potrebné zachovať autoritu a nestrannosť justície, čo predstavuje jednu zo základných ústavných hodnôt právneho štátu, ktorá môže byť ohrozená, ak budú sudcovia vystavení bezdôvodnej kritike. Je nesporné, že je potrebná nutnosť dôvery v právny poriadok a justície, ochrana autority a nestrannosti súdництва, výkon spravodlivosti, ako aj brať do úvahy nemožnosť sudcu reagovať na kritiku svojej osoby. V danom prípade uvedený článok, dotýkajúci sa navrhovateľa, nespĺňal tieto kritéria. Skutočnosť, že bol nepravdivý a napísaný spôsobom, ako je uvedené vyššie, u navrhovateľa odporca narušil tieto atribúty a spochybnil navrhovateľa ako jedného z členov sudcovského zboru a tým jeho autoritu, nestrannosť,

vykonávanie spravodlivosti. Opomenul, že sudca nemá možnosť s prihliadnutím na § 30 zákona č. 385/2000 Z. z. sa proti takýmto zásahom ani brániť.

Priznaná nemajetková ujma vo výške 1.000.000,- Sk je preto primeraná. Je nesporné, že zásahy do cti navrhovateľa, najmä v jeho rodinnom a pracovnom živote, ako aj medzi priateľmi, spôsobili nepravdivé tvrdenia, že odsúdil katolíckeho kňaza za prejavy viery uverejnené na strane prvej denníka S. zo dňa 28. 2. 2005.“

Z uvedeného vyplýva, že krajský súd pri svojom rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy zvažoval, že neoprávnený zásah do práv na ochranu osobnosti bol spôsobený článkom so zvýraznenými titulkami a v denníku s vysokým nákladom, ďalej že tento zásah smeroval proti navrhovateľovi, ktorý je sudca, navyše bol predsedom najvyššieho súdu, t. j. je považovaný za osobu známu širokej verejnosti, a následkom uvedeného zásahu bolo spochybnenie autority, nestrannosti a vykonávania spravodlivosti navrhovateľom, resp. cti a dôstojnosti navrhovateľa najmä v rodinnom a pracovnom prostredí. S odvolaním sa na uvedené dôvody krajský súd potvrdil rozsudok okresného súdu z 18. júna 2007, ktorým navrhovateľovi bola okrem iného priznaná nemajetková ujma v sume 1 000 000 Sk.

V konaniach o ochranu osobnosti má fyzická osoba v súlade s § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka právo aj na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch, a to najmä v prípadoch, ak došlo k zníženiu jej dôstojnosti či vážnosti v spoločnosti. Pri určení jej sumy prihliada všeobecný súd hlavne na závažnosť vzniknutej ujmy, ako aj na okolnosti, za akých došlo k porušeniu jej práv. Ustanovenie § 13 ods. 2 Občianskeho zákonníka teda nelimituje súd pri priznaní rozsahu náhrady nemajetkovej ujmy. Posúdenie týchto okolností ponecháva na úvahu súdu, pričom táto úvaha nemôže prekračovať únosnú mieru, ale musí spočívať na logických a legitímnych faktoch. Je nepochybné, že hranice, v rámci ktorých by sa mala pohybovať takáto úvaha súdu, musia byť istým spôsobom dané, pričom táto ich danosť je závislá od individuality každého prípadu a zároveň musí byť podmienená dôvodmi, na ktorých sa priznanie zakladá. To však neznamená, že priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch musí mať pre určitý okruh zásahov do práv spojených s ochranou osobnosti taký rozsah, pri iných zase onaký. Podstatná je jedinečnosť prípadu,

a s tým spojená konkrétna intenzita zásahu a jej následky. Na základe toho potom všeobecný súd rozhodne o návrhu na priznanie náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch za porušenie práv a v odôvodnení svojho rozhodnutia uvedie dôvody, ktoré ho k vysloveniu takéhoto záveru viedli.

Inak povedané, zváženie možností odškodnenia, resp. odstránenia následkov zásahu do práva na ochranu osobnosti je vecou voľnej úvahy súdu. Zákon pritom súdu stanovuje len jedno z kritérií, ktoré má pri tomto zvažovaní vziať do úvahy, a to, či zásahom došlo k zníženiu dôstojnosti, resp. vážnosti osoby v značnej miere. Z uvedeného vyplýva povinnosť súdu v každom prípade brať do úvahy pri rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy intenzitu zásahu, avšak rozhodne ho nezbavuje povinnosti prihliadať aj na ďalšie okolnosti prípadu. Neprimerané sankcie zo strany súdov by totiž v takýchto prípadoch mohli spôsobiť odradenie šíriteľov informácií – predovšetkým novinárov (tlače) od plnenia, resp. vykonávania ich základnej funkcie „*strážneho psa*“ v demokratickej spoločnosti.

V uvedenom prípade je odôvodnenie rozsudku krajského súdu z 23. marca 2009 týkajúce sa priznania nemajetkovej ujmy navrhovateľovi *prima facie* arbitrárne a zjavne neodôvodnené (*in abstracto*), neprimerane prísne, nevyvážené, nezohľadňujúce argumenty sťažovateľa ani okolnosti predmetnej veci (*in concreto*). Podľa názoru ústavného súdu namietanie porušenia (aj) základného práva na súdnu ochranu je v demokratickej spoločnosti natoľko závažné, že pri jeho interpretácii neprichádza do úvahy zužujúci výklad a ani také formálne interpretačné postupy, následkom ktorých by mohlo byť jeho neodôvodnené (svojvoľné) obmedzenie, či dokonca popretie. V okolnostiach danej veci arbitrárnosť namietaného rozsudku krajského súdu v časti o priznaní nemajetkovej ujmy navrhovateľovi ústavný súd posúdil v súvislosti s tým, čo bolo v hre medzi účastníkmi súdneho konania, aké dôkazy účastníci v tomto smere predložili a samotnými závermi (ich nenáležitým vyhodnotením) zo strany krajského súdu. Krajský súd napríklad v súvislosti s výškou priznanej nemajetkovej ujmy nijako nezohľadnil a ani nevyhodnotil fakt, že navrhovateľ v priebehu odvolacieho konania zobral sčasti návrh späť (čo krajský súd pripustil, pozn.), pričom okresný súd priznal tú istú sumu (1 000 000 Sk) z titulu nemajetkovej ujmy aj v spojitosti s touto časťou pôvodného návrhu.

Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti uviedol (I. ÚS 243/07), že „všeobecný súd by nemal byť vo svojej argumentácii obsiahnutej v odôvodnení nekoherentný, t. j. jeho rozhodnutie musí byť konzistentné a jeho argumenty musia podporiť príslušný záver. Súčasne musí dbať tiež na jeho celkovú presvedčivosť, teda inými slovami, na to, aby premisy zvolené v rozhodnutí, rovnako ako závery, ku ktorým na základe týchto premís dospel, boli pre širšiu právnickú (ale aj laickú) verejnosť prijateľné, racionálne, ale v neposlednom rade aj spravodlivé a presvedčivé. V prípade, keď sú právne závery v extrémnom nesúlade s vykonanými skutkovými zisteniami alebo z nich v žiadnej možnej interpretácii súdneho rozhodnutia nevyplývajú, treba také rozhodnutie považovať za rozporné s čl. 46 ods. 1 ústavy...“.

Podľa ústavného súdu podstatným v okolnostiach danej veci bolo prihliadnuť na skutočnosť, že navrhovateľ ako osoba verejne známa zastávajúca funkciu sudcu najvyššieho súdu má medze prípustnej kritiky vytýčené menej prísne, a taktiež na to, že účelom uvedeného článku bolo prispieť k verejnej diskusii o veciach verejného záujmu, a nie poškodenie dobrého mena navrhovateľa alebo kritika nestrannosti a nezávislosti súdnictva. V danom prípade bol uvedený článok príspevkom do verejnej diskusie o stave súdnictva, konkrétne o morálnej spôsobilosti sudcov pôsobiacich v období neslobody súdiť v súčasnosti, v prípade, ak súdili osoby za prejavy ich viery na základe vtedy platných zákonov, ktoré však odporovali a popierali v súčasnosti už v spoločnosti plne rešpektované základné ľudské práva a slobody. O miernosti tónu uvedeného článku svedčí aj cieľ tohto článku, ktorým je získanie morálneho zadosťučinenia spoločnosti formou ospravedlnenia sa týchto sudcov, nie ich odstúpenie či odvolanie. V tejto súvislosti krajský súd nedal presvedčivú odpoveď ani na otázku, či v okolnostiach danej veci predmetom posudzovaného článku bola kritika osoby sudcu, alebo išlo o kritiku súdneho rozhodovania (rozhodnutia), ktoré rozlišovanie má pri ochrane osobnosti a prípadnom priznaní nemajetkovej ujmy nepochybne právny význam.

Nedostatočným sa podľa ústavného súdu javí aj odôvodnenie závažnosti navrhovateľovi spôsobenej ujmy v rozsudku z 23. marca 2009, ktoré krajský súd založil na

výpovediach rodiny, priateľov a spolupracovníkov navrhovateľa. V tejto súvislosti krajský súd nezohľadnil fakt, že v článku vyslovená kritika sa týkala síce osobnej morálnej spôsobilosti navrhovateľa, avšak hodnotenej v súvislosti s jeho profesionálnou činnosťou, a spôsobená závažná ujma na cti a dôstojnosti navrhovateľa by sa s ohľadom na sumu priznanej nemajetkovej ujmy mala odraziť aj na jeho profesionálnej kariére. Navrhovateľ sa v období krátkom po vydaní uvedeného článku stal ministrom spravodlivosti Slovenskej republiky a neskôr kontinuálne predsedom najvyššieho súdu. Uvedený všeobecne známy kariérny, resp. profesionálny postup navrhovateľa narušenie jeho odbornej povesti, príp. jeho postavenia a uplatnenia v spoločnosti v značnej miere nesignalizuje.

Zohľadnená pri rozhodovaní o priznaní nemajetkovej ujmy mala byť aj skutočnosť, že sťažovateľ následne v tom istom denníku uverejnil články vysvetľujúce pozadie prípadu, ktorý bol dôvodom, pre ktorý bol navrhovateľ v uvedenom článku sťažovateľom menovaný. Tvrdenie sťažovateľa v článku tak síce neskôr, ale predsa dostalo určitý faktografický základ, ktorý tomu istému okruhu čitateľov dával možnosť vytvoriť si o prijatých hodnotových súdoch vlastný záver.

V neposlednom rade ústavný súd dodáva, že navrhovateľ ako sudca nebol voči skutočnostiam uvedeným v posudzovanom článku celkom bezbranný. Disponoval pomerne širokou paletou prostriedkov, ako reagovať na zverejnenú kritiku jeho osoby, čo – predovšetkým v zastávaných verejných funkciách (či už ako predseda najvyššieho súdu, minister spravodlivosti Slovenskej republiky alebo predseda Súdnej rady Slovenskej republiky) – v nie malom rozsahu aj využíval (prostredníctvom médií, profesionálneho servisu cez tlačových hovorcov a pod.). Ústavný súd v okolnostiach danej veci generálne predostiera, že v súdnych sporoch, v ktorých sa sudca domáha ochrany osobnosti, a o to viac značných finančných náhrad, vzniká legitímny problém „sudca súdi sudcu“ so zvýšeným rizikom možného korporatívneho správania sa predstaviteľov súdnej moci, čo pri opakovane pochybných či nedostatočne vyargumentovaných záveroch môže ohroziť legitimitu celého sudcovského stavu.

Podľa ústavného súdu s ohľadom na uvedené bude potrebné, aby krajský súd opätovne s prihliadnutím na uvedené závery preskúmal a zvážil z pohľadu ich nevyhnutnosti rozsah opatrení prijatých pre účely obmedzenia slobody prejavu sťažovateľa a satisfakcie navrhovateľa, t. j. opätovne zvážil otázku, či v okolnostiach danej veci je potrebné navrhovateľovi priznať nemajetkovú ujmu, a pokiaľ by dospel k pozitívnemu záveru o nej, aby prehodnotil s prihliadnutím na všetky okolnosti tohto prípadu jej rozsah. V takomto prípade ale musí krajský (všeobecný) súd v odôvodnení rozhodnutia presvedčivým a ústavne konformným spôsobom vyvrátiť všetky ústavným súdom nastolené pochybnosti a výhrady uvedené v tomto rozhodnutí.

Vzhľadom na uvedené dospel ústavný súd k záveru, že obmedzenie slobody prejavu sťažovateľa, ktoré malo za následok rozhodnutie o povinnosti zaplatiť navrhovateľovi nemajetkovú ujmu, nemožno vo vzťahu k sledovanému legitímnemu cieľu považovať za primerané a legitímne odôvodnené. Ústavný súd preto konštatuje, že rozsudkom krajského súdu z 23. marca 2009 došlo tak ako to je uvedené vo výrokovej časti nálezu, k porušeniu čl. 26 ods. 1 a 2 ústavy, ako aj čl. 46 ods. 1 ústavy.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.) vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1 (čl. 127 ods. 1 ústavy, pozn.), obnovil stav pred porušením.

Keďže rozsudkom krajského súdu z 23. marca 2009 došlo k porušeniu základných práv sťažovateľa podľa čl. 26 ods. 1 a 2 a čl. 46 ods. 1 ústavy, ústavný súd tento rozsudok zrušil (čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde) v časti jeho výroku, v ktorom potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa (okresného súdu sp. zn. 19 C 139/2005 z 18. júna 2007) „*Žalovaný je povinný zaplatiť žalobcovi náhradu nemajetkovej ujmy 1.000.000,- Sk v lehote troch dní od právoplatnosti rozsudku*“, a v časti jeho výroku „*Odporca je povinný zaplatiť navrhovateľovi trovy odvolacieho konania v sume 2.272,37 € do rúk advokátky JUDr. E. L.*“, a vrátil vec krajskému súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 v spojení s podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde], v ktorom bude viazaný právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde). Vo zvyšku zostáva potvrdzujúci výrok krajského súdu bez zmeny.

Povinnosťou krajského súdu v ďalšom konaní bude najmä odstrániť vytýkané nedostatky a rešpektovať relevantné ústavné princípy.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľ bol vo veci úspešný, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby (jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2009 – prevzatie a príprava zastupovania, jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2010 – vyjadrenie k stanovisku odporcu z 15. februára 2011 a jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2011 – vyjadrenie k stanovisku vedľajšieho účastníka konania zo 7. júna 2011). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu, ktorý predstavoval za rok 2009 sumu 695,41 €, za rok 2010 sumu 721,40 €, za rok 2011 sumu 741 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 115,90 € a režijný

paušál v sume 6,95 € pre rok 2009, 120,23 € a režijný paušál 7,21 € pre rok 2010 a 123,50 € a režijný paušál 7,41 € pre rok 2011.

Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom tak predstavuje celkovú sumu 381,20 € (115,90 € + 6,95 € + 120,23 € + 7,21 € + 123,50 € + 7,41 € = 381,20 €). Odmena advokátovi za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom zvýšená o daň z pridanej hodnoty (keďže advokát je jej platcom) tak predstavuje celkovú sumu 457,44 € (DPH v sume 20 % z 381,20 € = 76,24 €, celková odmena 381,20 € + 76,24 € = 457,44 €). Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov konania je krajský súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, je potrebné pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. júna 2011